

Voorwoord

Voor u ligt het artikel wat verslag doet van mijn afstudeeronderzoek. Het afgelopen half jaar heb ik mijn theoretische kennis in de praktijk toegepast en voor het eerst zelf een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Dat dit niet altijd zonder slag of stoot is gegaan moge duidelijk zijn. Maar het is alle moeite zeker waard gebleken en ik blik dan ook met trots terug op een succesvolle afronding van mijn studietijd.

De invloed van onze omgeving boeide mij enorm, zeker ook daar er veel onderzoek naar gedaan is en herhaaldelijk is aangetoond dat onze omgeving ons onbewust beïnvloedt in ons gedrag. Uiteindelijk besloot ik om de invloed van beveiligingscamera's te gaan onderzoeken op het prosociale gedrag van de gewone mens. Omdat beveiligingscamera's steeds vaker opduiken in onze maatschappij, maar niemand me eigenlijk kon zeggen wat het effect van die camera's nu eigenlijk is op het gedrag van de gewone burgers. In een vooronderzoek vroeg ik mensen of ze me konden vertellen welk gevoelens de aanwezigheid van een beveiligingscamera bij hen opriep. Het merendeel keek me bevreemd aan en gaf aan, dat zo'n beveiligingscamera geen enkele effecten had op zijn gevoelens of gedrag. De resultaten van mijn onderzoek illustreren wederom de subtiele invloed van onze omgeving, zonder dat we dat zelf door hebben.

Ik hoop dat dit artikel inzichtelijk kan maken op welke wijze wij, mensen, te beïnvloeden zijn in onze gedragskeuze. Hoewel ik dit artikel geschreven heb met als doel het te kunnen publiceren in een wetenschappelijk tijdschrift, hoop ik dat het ook voor een leek leuk en plezierig is om te lezen.

Ik wil mijn twee begeleiders Jan Gutteling en Thomas van Rompay hartelijk danken voor hun waardevolle tips en feedback. Naar mijn mening had ik een heel mooie combinatie aan begeleiders. Enerzijds Thomas bij wie ik de eerste afstudeerder was, en die mijn onderzoek vol gedrevenheid volgde en aan wie ik veel inzichten vanuit de sociale psychologie te danken heb. Daarnaast Jan, die al zoveel jaren studenten begeleidt in het afstudeerproces en die mij telkens kritisch liet nadenken over de gevolgen van mijn keuzes, zoals de beperkingen bij het kiezen voor een experimenteel onderzoek. Twee verschillende inzichten die mijn uiteindelijke artikel heel compleet hebben gemaakt.

Zonder mijn twee confederates, ofwel 'hulp-onderzoekers' had ik dit onderzoek niet volledig betrouwbaar kunnen uitvoeren. Ik dank mijn klasgenoot en vriend Joris Krabbenborg dan ook zeer voor zijn opoffering aan vrije tijd om me te helpen bij het uitvoeren van het onderzoek. Daarnaast ben ik ook heel veel dank verschuldigd aan mijn vriend en tevens hulponderzoeker, Maarten, die mij telkens weer moed insprak als ik het even niet meer zag zitten. Ik herinner mij nog het moment dat de camera tijdens het onderzoek naar beneden was gevallen en hij vol goede moed op zoek ging naar een schroevendraaier, terwijl ik serieus overwoog om maar een ander onderzoeksproject te gaan zoeken.... Zonder hem had ik dit resultaat nooit in zo'n korte tijd kunnen bewerkstellen.

Rest mij nog mijn ouders, Mam, Pap, Marco en Bea te danken voor hun morele en financiële steun gedurende mijn gehele studieperiode.

Dorette Vonk
Almere, dinsdag 29 augustus 2006

Afstudeerartikel

"DE BEVEILIGINGSCAMERA VAN DE ANDERE KANT BEKEKEN"

*Prosociaal gedrag: De invloed van de beveiligingscamera
vanuit het oogpunt van een geïmpliceerde sociale aanwezigheid*

Dorette Vonk
s0114278

Afstudeercommissie:
dr. T. van Rompay & dr. J. M. Gutteling

Faculteit Gedragwetenschappen
Toegepaste Communicatiewetenschap
Universiteit Twente
Enschede

22 September 2006

Nederlandse samenvatting

Terwijl veel onderzoek aandacht heeft besteed aan de invloed van fysieke anderen op het gedrag, heeft dit onderzoek gedemonstreerd dat ook een geïmpliceerde sociale aanwezigheid, middels een beveiligingscamera, van invloed kan zijn. Wanneer men er zich van bewust is dat men geobserveerd wordt, dan bevindt men zich in een staat van verhoogd objectief-zelfbewustzijn en is men meer bezig om zijn eigen gedrag te controleren zodat deze in overeenstemming is met standaarden van juistheid. We demonstreren in een laboratoriumsetting, dat de aanwezigheid van een beveiligingscamera blijkt te leiden tot prosociaal gedrag. Participanten in een ruimte met beveiligingscamera, waren meer bereid gevraagde medewerking te verlenen door extra enquetes mee te nemen en boden significant vaker spontane hulp aan, dan participanten in een ruimte zonder beveiligingscamera. Dit laatste effect trad echter alleen op bij mensen die een sterke behoefte hebben aan de goedkeuring van anderen. We bespreken de implicaties van deze bevindingen voor de praktijk en voor de literatuur over de invloed van een sociale aanwezigheid.

"De beveiligingscamera van de andere kant bekeken"

Prosociaal gedrag: De invloed van de beveiligingscamera vanuit het oogpunt van een geïmpliceerde sociale aanwezigheid

Auteur:
Dorette J. Vonk

Examencommissie:
Dr. T. van Rompay
Dr. J.M. Gutteling

Universiteit Twente
Faculteit Gedragwetenschappen
Communicatiewetenschap
Nederland

Abstract: *While the majority of research that has studied social influences has focused on the impact of the physical presence of others, this research demonstrates that an implied presence of others is also influential. Objective self-awareness will be increased when a person is aware that one can be observed by others. In this state of self-awareness people are more likely to control their behaviour so that it is in line with standards of 'correctness'. This laboratory experiment demonstrates that the simple presence of a security camera makes people behave more prosocially. Subjects who found themselves in the laboratory where the security camera was present offered more assistance, by taking extra surveys with them, and sooner offered to help spontaneously than subjects in the laboratory where no security camera was present. The latter effect was only significant for people with a strong need for approval of others. We discuss the implications of these outcomes for practice and for the literature on social influences.*

"Stelt u zich het volgende eens voor: U hebt zojuist geprobeerd te pinnen bij een pinautomaat op straat. Nadat u de juiste pincode had ingetoets slikte het apparaat zonder pardon uw pinpas in en komt er geen geld uit de automaat. Totaal verbijsterd en zeer verontwaardigd keert u zich nu tot het desbetreffende bankkantoor. Aldaar aangekomen ziet u dat er op de bankbediende na verder niemand aanwezig is. U krijgt zin om uw frustraties met betrekking tot het gebeurde eens lekker bot te vieren op de dienstdoende bankbediende. Dan ontdekt u de kleine beveiligingscamera in de linkerhoek van het kantoor waarmee u scherp in de gaten wordt gehouden..... "

We komen ze in onze verhardende maatschappij steeds vaker tegen; beveiligingscamera's. Op stations, in winkels, in banken en ook steeds vaker bij overheidsinstellingen, zoals bijvoorbeeld een belastingdienst. In de eerste plaats dienen ze natuurlijk ter bestrijding van de criminaliteit. Echter de beveiligingscamera zou ook bij 'onschuldige' burgers bepaalde effecten op het gedrag kunnen hebben. Zou u uzelf in het bovenstaande voorbeeld anders gedragen wanneer u zich er bewust van wordt dat er mogelijk anderen naar u kijken? Zou u uzelf wellicht hulpvaardiger opstellen naar de bankbediende toe? Dit onderzoek wil achterhalen of beveiligingscamera's door afbreuk te doen aan de anonimiteit ervoor kunnen zorgen dat mensen zich prosocialer gaan gedragen.

Met prosociaal gedrag wordt gedrag bedoeld dat voldoet aan de groepsnorm; het gedrag dat door anderen in de samenleving wordt vertoond en is goedgekeurd (Kallgren, Reno & Cialdini, 2000). Mensen hebben geleerd zich te gedragen naar wat zij geloven dat anderen goedkeuren en men heeft geleerd om gedrag dat anderen afkeuren te vermijden.

Deze normatieve sociale invloed is gebaseerd op de behoefte om geaccepteerd te worden door anderen (Aarts & Dijksterhuis, 2003). Het spontaan aanbieden van hulp aan een ander (Williamson & Clark, 1989), het geven van geld aan goede doelen (Bendapudi, Singh, Bendapudi, 1996) en het verlenen van gevraagde medewerking (Riordan, James & Dunaway, 2001) zijn voorbeelden van prosociale gedragingen waarvan men gelooft dat anderen het goedkeuren. Het blijkt echter dat wanneer men anoniem is, men zich minder prosociaal gedraagt dan wanneer men zich in het gezelschap van anderen bevindt (Riordan et al., 2001).

De invloed van anderen op ons gedrag

Over het algemeen hebben mensen een diepgaande behoefte zichzelf in een positief daglicht te plaatsen (Leary & Kowalski, 1990) en om aan deze behoefte te kunnen voldoen zal men zogenaamde '*impression management*' gedragingen vertonen. Mensen blijken daarin ver te gaan en gaan bijvoorbeeld liegen (Sengupta, Dahl & Gorn, 2002) of bepaalde producten kopen (Argo, Dahl & Manchanda, 2005; Ariely & Levav, 2000) om zo een bepaalde indruk te maken op anderen. '*Impression management (also called self-presentation) refers to the process by which individuals attempt to control the impressions others form of them.*' (Leary & Kowalski, 1990, p.34). Men probeert de indrukken die anderen vormen over hen te controleren in een poging het beste van zichzelf te laten zien aan anderen.

Mensen blijken zich anders te gedragen wanneer zij zich in de aanwezigheid van

anderen bevinden. In de marketingcontext concluderen wetenschappers dat de aanwezigheid van andere consumenten in een winkelomgeving maakt dat men zich anders gedraagt (Turley & Milliman, 2000). Een grote hoeveelheid aanwezige anderen kan mensen een benauwd gevoel geven en blijkt van negatieve invloed te zijn op de evaluatie van de winkelbeleving, de tevredenheid, het aantal aankopen, en op de kwaliteits-perceptie (Baker & Cameron, 1996).

Argo et al. (2005) lieten in een veldexperiment proefpersonen een pakje batterijen kopen. Wanneer men alleen in de winkel was, bleek men veelal te kiezen voor het goedkope merk. Wanneer er fysiek andere consumenten aanwezig waren, dan kozen de proefpersonen significant vaker voor het dure merk.

In een restaurant blijken mensen die in een groep bestellen iets anders van het menu te kiezen dan hun favoriete item, wanneer een ander in de groep het geprefereerde item reeds had gekozen (Ariely & Levav, 2000). Zo zal een dessert dat iemand eigenlijk het liefst eet, hem kunnen doen overkomen als minder uniek wanneer de meerderheid van de groep dit dessert reeds besteld heeft. Hoewel men meer zou genieten van het geprefereerde dessert, bleek men het belangrijker te vinden een bepaalde indruk te maken op de andere groepsleden (Ariely & Levav, 2000).

Het onderzoek naar 'variety seeking', oftewel de mate waarin men ofwel kiest voor veel verschillende opties ofwel voor meer van hetzelfde, heeft dit verschijnsel ook aangetoond. Ratner en Kahn (2002) toonden aan dat consumenten meer verschillende producten kopen wanneer er publiek is, dan wanneer ze alleen zijn. Consumenten bleken bang te zijn dat ze anders saai, oninteressant en bekrompen zouden overkomen op anderen.

Ook wanneer men gevraagd wordt een beoordeling te geven, blijkt de aanwezigheid van anderen van invloed te zijn. Frey (1978) liet participanten een

intelligentietest maken en gaf ze vervolgens fictieve resultaten, die ofwel ver bovengemiddeld waren (succes) ofwel ver onder het gemiddelde (falen). De feedback werd 'at random' ofwel publiekelijk ofwel anoniem meegedeeld. Na ontvangst van de feedback evalueerde de helft van de participanten de test anoniem en de andere helft in het bijzijn van publiek. Wanneer men een positieve score op de test behaald had en die score publiekelijk werd medegedeeld, dan bleek men de test negatiever te beoordelen wanneer men dit in het bijzijn van het publiek deed. De verklaring van Frey (1978) voor dit verschijnsel is dat men zich zo gedroeg om afkeuring van anderen te vermijden. Wanneer men de test heel positief zou evalueren zou dat onderstrepen hoe intelligent men zelf was. Door de test minder goed te evalueren, komt de proefpersoon bescheidener over. In de conditie waarin men een negatieve score op de test behaald had en die score publiekelijk werd meegedeeld, dan bleek men de test positiever te beoordelen wanneer men dit in het bijzijn van het publiek deed. In dit geval verklaart Frey (1978) dat mensen probeerden de indruk te vermijden dat men het resultaat probeerde te rationaliseren. Wanneer men de test negatief zou beoordelen, zou de negatieve score wellicht niet toe te schrijven zijn aan de eigen intelligentie, maar aan de maker van de test. Deze resultaten geven wederom aan dat men zich anders gedraagt in het bijzijn van publiek, omwille van de indruk die anderen vormen.

Leary en Kowalski (1990) geven aan dat de waarschijnlijkheid of iemand *'impression management'* gedrag zal vertonen in grote mate afhankelijk is van de waarneembaarheid door anderen. Wanneer men er zich bewust van is dat men wordt bekeken, dan blijkt men over het algemeen zijn gedrag te controleren om gezien te worden in het beste daglicht (Zimbardo, 1977).

Latané (1981) definieert de impact van sociale aanwezigheid van anderen als

volgt: *"By social impact, I mean any of the great variety of changes in physiological states and subjective feelings, motives and emotions, cognitions and belief, values and behavior, that occur in an individual, human or animal, as a result of the real, implied or imagined presence or actions of other individuals."* (p. 343). Ook de geïmpliceerde aanwezigheid van andere individuen zou dus volgens deze definitie oorzaak kunnen zijn voor veranderingen in het gedrag. Door de aanwezigheid van een beveiligingscamera wordt de aanwezigheid van anderen geïmpliceerd. Met de definitie van Latané (1981) bestaat er een degelijk fundament voor de veronderstelling dat de aanwezigheid van een beveiligingscamera dezelfde effecten op gedrag kan hebben, dan de daadwerkelijke fysieke aanwezigheid van anderen. We kunnen dan ook redelijkerwijs aannemen dat men in een ruimte met deze vorm van geïmpliceerde aanwezigheid zich meer zorgen maakt over het controleren van zijn imago dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

Ook andere wetenschappers veronderstelden dat een publiek niet persé fysiek aanwezig hoeft te zijn, maar ook zou kunnen worden ingebeeld, wanneer men alleen is en zich voorstelt dat anderen naar hem kijken (Edelmann, 1987; Miller, 1996). Dahl, Manchanda en Argo (2001) testten de definitie van Latané (1981), door te onderzoeken of de ingebeelde aanwezigheid van anderen dezelfde invloed zou hebben op schaamtegevoelens dan de daadwerkelijke aanwezigheid van anderen. In een veldstudie waarin de openheid van een toilet gemanipuleerd werd is dit onderzocht. Participanten werd gevraagd condooms uit een automaat in een toilet te kopen. In de *'anonieme'-conditie* waren participanten geïnformeerd dat het toilet gedurende het experiment niet toegankelijk was voor publiek en dit werd ondersteund door bordjes met *'out of order'*. In de *'ingebeelde aanwezigheid'-conditie* leken de toiletten vrij toegankelijk voor publiek en leek het alsof er elk

moment iemand kon binnen lopen. Na het doen van de aankoop vulden participanten een vragenlijst in waaruit de mate van schaamte geconcludeerd kon worden. In de *'ingebeelde aanwezigheid'* -conditie bleek men significant meer schaamtegevoelens te ervaren dan in de anonieme conditie. Dahl et al. (2001) toonden met dit onderzoek aan dat niet alleen de daadwerkelijke aanwezigheid van anderen, maar ook het inbeelden van de aanwezigheid van anderen van invloed kan zijn op gevoelens. Of de ingebeelde aanwezigheid van anderen ook van dezelfde invloed is op gedrag zal in het huidig onderzoek onderzocht worden.

Het objectieve zelfbewustzijn

Het is aannemelijk te veronderstellen dat bovenstaande gecontroleerde gedragingen optreden doordat men zich meer bewust is van zichzelf. Met andere woorden het zogenaamde *'objectieve-zelfbewustzijn'* wordt verhoogd. In de mate waarin men zich zorgen maakt over zijn eigen identiteit speelt de aandacht die men aan zichzelf schenkt, de zogenaamde *'self-attention'*, een cruciale rol. De self-awareness theorie (Duval & Wicklund, 1972) voorspelt dat het aandachtspunt van het bewustzijn van zichzelf zowel naar binnen als naar buiten gericht kan zijn. Het bewustzijn wat gericht is naar binnen betreft de aandacht die puur gericht is op één of meer aspecten van zichzelf. Dat wil zeggen alle zaken die persoonlijk blijven voor het individu tenzij hij/zij het kenbaar maakt aan anderen. Dit wordt ook wel het *'objectief-zelfbewustzijn'* genoemd (Ickes, Wicklund & Ferris, 1973). Dit zelfbewustzijn wordt gekenmerkt door passiviteit, introspectie en zelfevaluatie. Op die momenten is men meer geneigd pogingen te ondernemen om de eigen identiteit zorgvuldig te controleren, zodat deze in overeenstemming is met de gewenste identiteit en is *'impression management'* gedrag het gevolg.

Het tegenovergestelde hiervan is het zelfbewustzijn wat naar buiten gericht is,

het zogenaamde *'subjectieve-zelfbewustzijn'* (Ickes et al., 1973). Hierbij wordt aandacht geschonken aan de omgeving en niet aan zichzelf. Op momenten van extatische vreugde bijvoorbeeld, kunnen mensen vergeten om rekening te houden met hoe hun gedrag wordt gezien door anderen (Lindsold & Propst, 1981). Wanneer men zich in een staat van *'subjectief-zelfbewustzijn'* bevindt, dan is het waarschijnlijker dat men dingen doet die inconsistent zijn met zijn persoonlijke waarden. Wanneer men vervolgens in een staat van *'objectief-zelfbewustzijn'* komt, dan zal men vaak pas ontdekken dat die gedragingen niet overeen kwamen met de standaarden van juistheid.

Hoewel het zelfbewustzijn nooit tegelijkertijd naar binnen en naar buiten gericht kan zijn, kan men wel heel snel overgaan van het één op het ander waardoor het soms zo kan overkomen. Daarom kunnen we beter spreken van verhoogde of verlaagde objectiviteit van het zelfbewustzijn (Duval & Wicklund, 1972).

Wat veroorzaakt nu of een individu vanuit een *'subjectief-zelfbewustzijn'* naar een staat van *'objectief-zelfbewustzijn'* gaat? Op basis van de ideeën van Piaget (1966) is voor een verhoging van het *'objectieve-zelfbewustzijn'* sociaal contact noodzakelijk. Piaget (1966) stelt dat in de mate waarin het individu zich er bewust van is dat een ander hem bekijkt of observeert het *'objectieve-zelfbewustzijn'* zal toenemen. Met dat idee kunnen we de verschillen in gedrag tussen situaties waarin men met publiek is, en situaties waarin men in anonimiteit is, begrijpen. We kunnen simpelweg concluderen dat de aanwezigheid van anderen ervoor zorgt dat het *'objectieve-zelfbewustzijn'* verhoogd wordt en men dus meer streeft naar het juiste gedrag.

Echter Wicklund en Duval (1971) veronderstelden dat niet alleen de fysieke aanwezigheid van mensen nodig zou zijn voor deze verhoging van het *'objectieve-zelfbewustzijn'*. De onderzoekers gingen

ervan uit dat een verhoogd '*objectief-zelfbewustzijn*' ook verkregen kon worden door een spiegel of het horen van de eigen stem op een cassettebandje. Wicklund en Duval (1971) noemden deze elementen zogenaamde '*self-objectifying*' stimuli.

Wanneer het '*objectieve-zelfbewustzijn*' verhoogd is, dan kan men veronderstellen dat men zich meer prosociaal gedraagt, dan wanneer men meer '*subjectief-zelfbewust*' is. De aanwezigheid van anderen, het zien van het eigen spiegelbeeld en het beluisteren van de eigen stem blijken allen oorzaak te kunnen zijn voor een verhoogd '*objectief-zelfbewustzijn*' (Piaget, 1966; Wicklund & Duval, 1971). Wij suggereren dat een camera ook een relatief sterk middel zou kunnen zijn om het '*objectieve-zelfbewustzijn*' te prikkelen, omdat de persoon gemakkelijk ge-evalueerd kan worden door verschillende anderen zodra de opname gemaakt is. Dit idee is niet geheel nieuw, want ook Wicklund en Duval (1971) gebruikten een tv-camera als een '*self-objectifying*' stimulus. Het bleek inderdaad dat participanten in een ruimte met een tv-camera hun mening meer in de richting van het correcte plaatsten dan participanten in een ruimte zonder camera. Er is dus reden te geloven dat de aanwezigheid van een camera inderdaad het '*objectieve-zelfbewustzijn*' doet verhogen en mensen doet bewegen in de richting van het 'correcte'. Echter nooit eerder is de invloed van een beveiligingscamera op gedrag onderzocht.

Samengevat kunnen we concluderen dat uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat wanneer er fysiek anderen aanwezig zijn men het eigen gedrag zorgvuldiger controleert, dan wanneer men anoniem is (Argo et al., 2005; Ariely & Levav, 2000; Ratner & Kahn, 2002; Sengupta et al., 2002). Het '*objectieve-zelfbewustzijn*' is als gevolg van de aanwezigheid van anderen verhoogd geweest, waardoor men gedrag ging vertonen wat ervoor diende zichzelf in een positief daglicht te plaatsen. Deze veranderingen in gedrag als gevolg van een verhoogd '*objectief-zelfbewustzijn*' zijn niet

beperkt tot de fysieke aanwezigheid van anderen. Ook de ingebeelde of geïmpliceerde aanwezigheid blijkt effect te hebben op emoties en gedrag (Dahl et al., 2001; Edelmann, 1987; Latané, 1981; Miller, 1996). Het is eerder bewezen dat ook de aanwezigheid van een camera het '*objectieve-zelfbewustzijn*' doet verhogen (Wicklund & Duval, 1971). Het valt daarom te verwachten dat mensen in een ruimte mét een beveiligingscamera hun gedrag zorgvuldiger zullen controleren, zodat deze in overeenstemming is met een gewenste identiteit en men zichzelf in een beter daglicht plaatst. Iedema en Poppe (2001) geven aan dat prosociaal gedrag tot een aantrekkelijker indruk leidt dan pro-zelf gedrag en dat men zichzelf met prosociaal gedrag in een positiever daglicht plaatst. We veronderstellen daarom dat mensen zich in de aanwezigheid van een beveiligingscamera prosocialer zullen gedragen.

H1: Mensen zullen zich prosocialer gedragen in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

Individueen verschillen in de mate waarin ze bepaalde uitkomsten van hun gedrag belangrijk vinden. Er zijn mensen die het heel erg belangrijk vinden om goedkeuring van anderen te krijgen voor hun gedrag. Deze mensen hebben zogezegd een hogere behoefte aan sociale goedkeuring dan mensen die laag scoren op deze karaktereigenschap (Crowne & Marlowe, 1964). Resultierend aan deze karaktereigenschap vloeit de conclusie dat mensen met een hoge behoefte aan sociale goedkeuring, over het algemeen ook meer gemotiveerd zijn om de indruk op anderen te controleren (Leary & Kowalski, 1990). Mensen die van nature een grote behoefte hebben aan goedkeuring, waarderen de acceptatie en goedkeuring van anderen hoger, dan mensen die laag scoren op deze karaktereigenschap (Crowne & Marlowe, 1964). Het is dan ook aannemelijk dat

mensen die een grote behoefte hebben aan goedkeuring van anderen zich over het algemeen prosociaal zullen gedragen dan mensen die deze behoefte minder hebben.

Omdat sociale goedkeuring alleen verkregen wordt wanneer er publiek aanwezig is om de sociale goedkeuring te kunnen geven, verwachten we dat het prosociale gedrag met name optreedt wanneer het gedrag geobserveerd kan worden. Hoewel veel mensen, wanneer ze er zich bewust van zijn dat ze worden bekeken, hun gedrag zullen controleren om gezien te worden in het beste daglicht (Zimbardo, 1977), zal dit met name het geval zijn bij mensen die van nature gevoelig zijn voor goedkeuring van anderen (Crowne & Marlowe, 1964). We verwachten daarom dat de aanwezigheid van de beveiligingscamera met name effect heeft op mensen die erg gevoelig zijn voor de mening van anderen. Bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring zal de aanwezigheid van een beveiligingscamera veel minder een rol spelen bij het vertonen van prosociaal gedrag, omdat zij zich simpelweg niet zo druk maken over de goedkeuring van anderen.

H2: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het prosociale gedrag van mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan op mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

Prosociaal gedrag

Spontaan hulp aanbieden

Met prosociaal gedrag bedoelen Iedema en Poppe (2001) co-operatief en onbaatzuchtig gedrag. Het helpen van een ander is volgens hen een voorbeeld van een onbaatzuchtige gedraging en kan dus gezien worden als prosociaal gedrag.

In de wetenschap vraagt men zich echter al lange tijd af of het motief om te helpen wel puur gebaseerd is op de

doelstelling het welzijn van de ander te verbeteren (altruïstisch motief) en of het dus daadwerkelijk zo'n onbaatzuchtige gedraging is zoals Iedema en Poppe (2001) beweren. Het debat of werkelijk altruïsme bestaat, is al lange tijd een fascinatie onder wetenschappers. In de Westerse wereld neigen we ernaar Aristoteles en Plato te geloven die egoïsme zien als de centrale drijfveer van menselijk gedrag (Bendapudi et al., 1996).

Het spontaan helpen van een ander kan een manier zijn om het eigen welzijn te verbeteren; het zogenaamde egoïstische motief (Bendapudi et al., 1996). Hierbij wordt men op de één of andere manier beloond voor het helpen, bijvoorbeeld door sociale goedkeuring of het gevoel erbij te horen. Riordan et al. (2001) geven aan dat mensen alleen een positieve identiteit kunnen bewerkstellen, wanneer er publiek aanwezig is om de prosociale daad te aanschouwen. Oftewel, wanneer het bieden van hulp inderdaad gemotiveerd wordt door egoïstische motieven, dan zal men in de aanwezigheid van anderen meer geneigd zijn te helpen dan wanneer men anoniem is. In het eerste geval levert de uitkomst van het gedrag namelijk meer op. White en Gerstein (1987) concluderen dat egoïsme mensen beïnvloedt in hun keuze om anderen wel of niet te helpen

Iedema en Poppe (2001) onderzochten dit verschijnsel en gebruikten de zogenaamde 'bogus pipeline' methode om de echte gevoelens over het hulpvaardige gedrag van mensen bloot te leggen. Bij deze methode werden participanten verbonden aan een "pijpleiding" die hun ware gedachten en gevoelens zou kunnen onthullen. De onderzoeker kon zo vragen stellen aan de participant en pretendeerde door de 'pijpleiding' te zien of de participant eerlijk antwoord gaf. De onderzoeker vroeg de participant waarom zij zichzelf weleens hulpvaardig opstelde. Wanneer participanten niet hoefden te antwoorden met de pijpleiding, dan antwoordden zij dat ze helpen zagen als prosociaal gedrag en dat ze dit werkelijk

deden om de ander te helpen. Dit antwoord zou bevestigen dat het bieden van hulp werkelijk is gemotiveerd vanuit altruïstische motieven. Echter wanneer de participanten dit gevraagd werd mét de pijpleiding en ze erin geloofden dat de onderzoeker daardoor de ware gedachten en gevoelens kon onthullen, dan antwoordden ze dat ze eigenlijk hulp boden om zichzelf in een beter daglicht te plaatsen.

Dit suggereert dat men hulpvaardig gedrag eigenlijk ziet als iets om zelf voordeel uit te halen en dat het gedreven wordt door een vorm van egoïsme. Wanneer hulpvaardig gedrag dus feitelijk gedreven wordt door de wens een positief imago van onszelf neer te zetten bij anderen, dan is het aannemelijk te veronderstellen dat men zich hulpvaardiger opstelt wanneer het gedrag geobserveerd kan worden door anderen. We nemen dan ook aan dat men vaker spontane hulp zal aanbieden in een ruimte waarin men geobserveerd kan worden dan in een anonieme ruimte.

H1a: Mensen zullen vaker spontaan hulp aanbieden in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

H2a: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het spontaan aanbieden van hulp bij mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

Het geven aan goede doelen

Niet alleen het spontaan aanbieden van hulp, maar ook het geven van tijd, geld en inzet kunnen gezien worden als hulpgedrag (Bendapudi et al., 1996). Bendapudi et al. (1996) geven aan dat het helpen van een ander in nood een universele menselijke norm is. Het geven van geld aan goede doelen is een manier waarop men in staat is anderen in nood te helpen en dus te voldoen aan de universele menselijke

norm. Kallgren et al. (2000) toonden aan dat door het verhogen van het '*objectieve-zelfbewustzijn*' mensen zich meer gaan gedragen volgens de norm. Door het aanschouwen van een camera zal het '*objectieve-zelfbewustzijn*' verhoogd worden (Wicklund & Duval, 1971) en zal men dus meer geneigd zijn zich te gedragen volgens de universele menselijke norm een ander in nood te helpen. We verwachten daarom dat mensen die zich in een ruimte bevinden met een beveiligingscamera, zullen aangeven meer geld te geven aan goede doelen dan mensen in een ruimte zonder beveiligingscamera.

H1b: Mensen zullen meer geld geven aan goede doelen in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

H2b: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het geven aan goede doelen bij mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

Verlenen van gevraagde medewerking

Onderzoek van Riordan et al. (2001) toont aan dat men bereidwilliger is om gevraagde hulp te verlenen aan een onbekende wanneer dit gevraagd wordt in het bijzijn van publiek. In een laboratorium-experiment werd participanten gevraagd of zij na afloop van het invullen van een vragenlijst van de onderzoeker enkele andere vragenlijsten voor studenten uit een psychologieklas zouden willen meenemen en in te laten vullen door vrienden. Die andere studenten zouden graag zien dat de participant zoveel mogelijk vragenlijsten mee zou nemen, maar dat de participant wanneer hij ze meenam ook zijn best zou doen ze ingevuld weer in te leveren. Er werd dus gevraagd aan de participant of hij de vragenlijsten door mensen in zijn omgeving wilde laten invullen, om ze

vervolgens weer in te leveren bij de onderzoeker. Aan de ene helft van de participanten, de *publiekelijke conditie*, werd dit persoonlijk gevraagd en mocht de participant uit de hand van de onderzoeker het aantal vragenlijsten pakken dat hij zou meenemen. De andere helft van de participanten, de *anonieme conditie*, werd verteld dat ze het aantal zelf mochten pakken van de stapel aan het eind van de gang. Wanneer de participanten de vragenlijsten direct uit de hand van de onderzoeker moesten pakken, dan weigerde geen van de participanten om hulp te bieden. Echter wanneer de participant in anonimiteit de vragenlijsten mocht pakken, dan bleek slechts de helft ook daadwerkelijk te helpen (Riordan et al., 2001).

Hieruit blijkt, dat wanneer men zich anoniem waant, men minder gevraagde hulp verleent aan een onbekende en dus minder enquêtes meeneemt dan wanneer men geobserveerd wordt. Het is aannemelijk te verwachten dat de geïmpliceerde aanwezigheid van anderen dit zelfde effect zal bewerkstellen.

H1c: Mensen zullen meer enquêtes meenemen in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

H2c: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het meenemen van extra enquêtes bij mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

Method

Om te onderzoeken of de aanwezigheid van een beveiligingscamera het prosociale gedrag van mensen kan beïnvloeden, met name wanneer men gevoelig is voor de mening van anderen, is in een leeg lokaal onder het mom van een imago-onderzoek het volgende experiment uitgevoerd.

Drie gedragsuitingen van prosociaal gedrag zijn in dit experiment meegenomen. De mate waarin men spontaan hulp aanbiedt aan de onderzoeker, de mate waarin men aangeeft bereid te zijn geld te geven aan goede doelen en de mate waarin men gevraagde medewerking verleent door extra enquêtes mee te nemen.

Participanten en Design

In een 2 (aanwezigheid van een camera: wel/niet) X 2 (score op de 'social desirability' schaal: hoog/laag) tussenproefpersonen ontwerp zijn de hypothesen getest. Negenentachtig studenten (64 mannen, 25 vrouwen) van de Universiteit Twente werkten mee aan dit experiment. In ruil voor hun medewerking ontvingen zij elk drie euro. Bij één van de proefpersonen is de beveiligingscamera gedurende het experiment gevallen en deze proefpersoon is dan ook weggelaten uit elke verdere analyse.

Procedure

Participanten werden individueel benaderd en hen werd gevraagd mee te werken aan een grootschalig imago-onderzoek van de ABN-Amro bank. De proefpersoon is verteld dat dit imago-onderzoek wordt uitgevoerd door drie studenten van de opleiding TCW. Voordat de proefpersoon werd begeleid naar een leegstaand gebouw, werd de participant eerst gevraagd een korte persoonlijkheidsschaal in te vullen (de Marlowe-Crowne schaal). Om de dekmantel van de studie geloofwaardig te houden werd de proefpersoon verteld dat deze schaal in feite deel uitmaakte van een onderzoek van een huisgenoot die bezig is met haar bachelorthesis Psychologie. Deze instructie diende er tevens voor dat mensen geen vermoedens zouden krijgen in de richting van de ware onderzoeksdoelstelling.

Eenmaal gearriveerd bij het leegstaande gebouw werden de proefpersonen at-random verdeeld tussen de camera en niet-camera conditie. In de camera-conditie

werd het onderzoek afgenomen in een kale ruimte mét een camera, in de niet-camera conditie in dezelfde kale ruimte maar dan zonder camera.

In de camera-conditie werd de participant er bij binnenkomst in het gebouw op attent gemaakt, dat het gebouw onder constante videobewaking staat. Dit verhaal werd ondersteund door een reeds aanwezig bordje waarop een camera afgebeeld staat. In de niet-camera-conditie werd hier geen melding van gemaakt.

In alle condities liep de onderzoeker vervolgens met de participant langs een tafel met daaraan medestudent nr.2, wat in feite een confederate was. Deze medestudent deelde de onderzoeker mee dat medestudent nr. 3 niet meer kan komen deze week, omdat ze ziek is. Vervolgens werd een extra stapel enquetes meegegeven aan de onderzoeker met daarop een gele post-it met de naam van medestudent nr.3. Dit werd gedaan om het voor de proefpersoon aannemelijk te maken dat die stapel toebehoorde aan onze zieke medestudent.

Zodra de participant had plaats genomen in het lege lokaal werd hem gevraagd een instemmingsformulier te ondertekenen. In de camera-conditie werd ook verteld dat men ervoor tekende op de hoogte te zijn van het feit dat hij momenteel gefilmd werd, omdat het gebouw onder constante bewaking staat en dat er een bewaker naar de opnames kijkt.

Zodra de participant zijn handtekening had gezet, liet de onderzoeker de stapel enquetes uit zijn hand glijpen. Op dat moment riep de onderzoeker: "*Shit zeg, ik had ze net op numerieke volgorde gelegd!*". Na het oprapen vertelde de onderzoeker dat hem zojuist ter ore was gekomen dat de 3e medestudent niet meer kan komen om haar aandeel enquetes af te nemen. De onderzoeker vroeg vervolgens of de participant enkele van die enquetes mee naar huis kon nemen om door hun vrienden in te laten vullen. Vervolgens werd de participant de vragenlijst voorgelegd en werden de enquetes van de

3e medestudent in de linkerbovenhoek van de tafel gelegd.

De onderzoeker liet de participant alleen in het lokaal zitten, nadat was uitgelegd dat ze na het invullen van de vragenlijst deze op de gang kon inleveren bij medestudent nr.2. Bij terugkomst op de gang werd de participant gevraagd naar de mogelijke rationale van het onderzoek om eventuele vermoedens in de richting van de ware onderzoeksdoelstelling te onderscheppen. De participanten zijn allen ondervraagd, verzocht om geheimhouding en bedankt voor de medewerking.

Afhankelijke variabelen

Helpen oprapen enquetes. Dit is de mate waarin de participant de onderzoeker hielp met het oprapen van de enquetes. De participant kon de onderzoeker *niet helpen*; de participant maakte geen enkele aanstalten om de onderzoeker te helpen met het oprapen, *een beetje helpen*; de participant nam initiatief tot helpen met oprapen, of *heel erg helpen*; de participant nam initiatief tot helpen met oprapen en hielp ook met het op nummer leggen van de enquetes.

Bereidheid te geven aan goede doelen. Deze variabele is als vraag meegenomen op het zogenaamde imago-onderzoek van de ABN Amro. Men werd in de enquete gevraagd in hoeverre men bereid was te geven aan goede doelen. In een meerkeuzevraag kon de participant de categorie omcirkelen die een indicatie gaf van hoeveel geld hij ongeveer bereid is te geven.

Het meenemen van extra enquetes van de 'zieke' medestudent. Het aantal extra enquetes dat men meenam diende als maat voor de mate van prosociaal gedrag. Na analyse van de data is besloten de aantallen te verdelen in drie categorieën, "*niets*", "*een aantal*" en "*veel*". Uit de frequentietabel bleek namelijk dat meer dan de helft van de respondenten (n=52) helemaal geen enquetes meenam. Vervolgens nam een kwart van de respondenten 1 of 2 enquetes mee en was

het laatste kwart evenredig verdeeld in aantallen van 3 tot en met 20 enquêtes.

Onafhankelijke variabelen

De aanwezigheid van een beveiligingscamera. In de conditie waar de beveiligingscamera aanwezig was, is gebruik gemaakt van een dummie camera. Deze dummie camera ziet er ogenschijnlijk echt uit en wordt ook verkocht met als doel potentiële inbrekers af te schrikken. De beveiligingscamera werd met twee schroeven bevestigd in de linkerbovenhoek van het lokaal met de lens gericht op de participant. In de camera conditie werd uitgelegd dat de camera constant aanstond en dat de opname bekeken werd door een bewaker van de universiteit.

De score op de 'social desirability' Marlowe-Crowne schaal. Voorafgaand aan het experiment liet de onderzoeker participanten deze schaal invullen. De schaal meet de behoefte die men van nature heeft tot goedkeuring van anderen (Crowne & Marlowe, 1964). In een *waar/niet waar* format werd de participant gevraagd een kruisje te zetten naar aanleiding van een stelling, zoals *'Ik twijfel er nooit aan iemand in nood te helpen'* of *'Er zijn weleens momenten geweest dat ik jaloers was op het geluk van anderen'*.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een verkorte versie van de originele 33-items tellende Marlowe-Crowne schaal. De betrouwbaarheidscoëfficiënt voor deze 20-item tellende schaal varieert tussen de 0.73 en 0.87 ($M=0.78$) (Strahan & Gerbasi, 1972). De correlatie van deze korte schaal met de originele schaal is 0.85 (Reynolds, 1982). Deze 20-items tellende schaal is zo letterlijk mogelijk uit het Engels naar het Nederlands vertaald.

Het uitsluiten van andere invloeden

Om de invloed van andere factoren zoveel mogelijk uit te sluiten is er in dit experiment rekening gehouden met weersinvloeden, kleding van de

onderzoeker en is het experiment door drie verschillende onderzoekers uitgevoerd.

Het weer op de dagen dat de beveiligingscamera aanwezig was, kwam overeen met het weer op de dagen dat de controle-conditie werd uitgevoerd. Er is rekening gehouden met weersomstandigheden omdat die wellicht van invloed kunnen zijn op een positieve danwel negatieve stemming. Het blijkt dat mensen in een negatieve stemming vaker hulp bieden, om zo hun negatieve stemming te veranderen in een positievere (Manucia, Baumann & Cialdini, 1984).

De kleding van de onderzoeker en de medestudent nr.2 was op alle dagen en in alle condities een blauwe spijkerbroek en een witte blouse. De taak van de onderzoeker is in het experiment wisselend door de echte vrouwelijke onderzoeker en door 2 mannelijke confederates afgenomen, om mogelijke beïnvloeding van de onderzoeker te voorkomen. De 2 confederates werden niet op de hoogte gesteld van de ware toedracht van het experiment. Statistische analyse toont aan dat er geen verschillen optraden onder de verschillende onderzoekers.

Resultaten

Inleidende analyse

De betrouwbaarheid van de gebruikte 20-items tellende Marlowe-Crowne schaal is in dit onderzoek aan de lage kant bevonden (Cronbach's $\alpha = 0.54$). Twee extreme uitschieters zijn uitgesloten van analyse, omdat deze meer dan 3 standaarddeviaties van het gemiddelde lagen (respectievelijk Pp 11 en Pp 84). Participanten zijn middels een mediaansplit onderverdeeld in lage scoorders en hoge scoorders op de Marlowe-Crowne schaal. Daarmee werden gelijke aantallen per cel gecreeërd welke varieerden tussen de 17 en 24 proefpersonen per cel.

Testen van de hypotheses

Spontaan hulp aanbieden

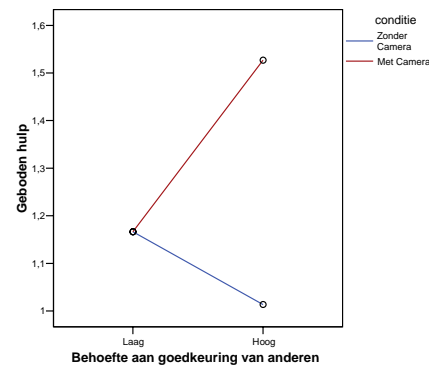
H1a: Mensen zullen vaker spontaan hulp aanbieden in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

ANOVA laat een significant hoofdeffect zien van de beveiligingscamera op het spontaan aanbieden van hulp aan de onderzoeker ($F(1,86) = 6.19, p = .02$). Dit effect geeft aan dat in de camera conditie een hogere mate van spontane hulpvaardigheid werd aangeboden ($M = 1.35, SD = 0.07$) dan in de controle conditie ($M = 1.09, SD = 0.08$). De hypothese is hiermee ondersteund.

H2a: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het spontaan aanbieden van hulp bij mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

Figuur 1 illustreert het significante interactie-effect wat gevonden is tussen de aanwezigheid van de beveiligingscamera en de score op de Marlowe-Crowne schaal ($F(1,86) = 6.23, p = .02$) bij het spontaan aanbieden van hulp aan de onderzoeker. Individuen met een hoge score op de Marlowe-Crowne schaal bleken significant vaker spontaan hulp te bieden aan de onderzoeker in de camera-conditie ($M = 1.53, SD = 0.10$) in vergelijking met de controle-conditie ($M = 1.01, SD = 0.12$). Dit, in tegenstelling tot individuen met een lage score op de Marlowe-Crowne schaal, die niet significant meer spontane hulp boden in de camera-conditie ($M = 1.17, SD = 0.10$) dan in de controle conditie ($M = 1.17, SD = 0.10$). De invloed van de beveiligingscamera op het spontaan aanbieden van hulp blijkt dus alleen aanwezig te zijn bij individuen die van nature gevoelig zijn voor de mening van anderen.

Het spontaan aanbieden van hulp aan de onderzoeker

Figuur 1: De mate van spontaan aangeboden hulp

Geld geven aan goede doelen

H1b: Mensen zullen meer geld geven aan goede doelen in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

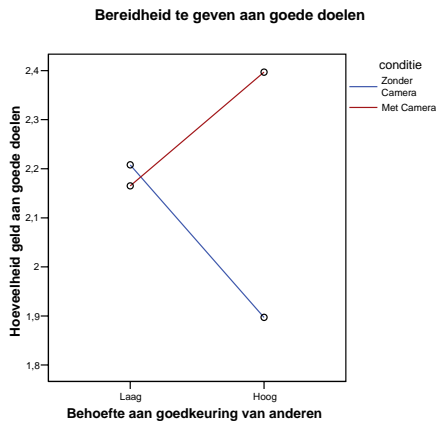
Hoewel dit effect niet significant is gebleken voor het geven aan goede doelen, gaan de resultaten wel in de verwachte richting. Participanten in de camera-conditie gaven aan meer te geven aan goede doelen ($M = 2.28, SD = 0.14$) dan participanten in de controle conditie ($M = 2.05, SD = 0.15$).

H2b: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het geven aan goede doelen bij mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

Uit figuur 2 kunnen we opmaken, dat participanten met een hoge score op de Marlowe-Crowne schaal inderdaad hogere geldbedragen geven aan goede doelen in de camera-conditie ($M = 2.40, SD = 0.20$) in vergelijking met de controle-conditie ($M = 1.90, SD = 0.23$).

Dit, in tegenstelling tot individuen met een lage score op de Marlowe-Crowne schaal, die zelfs lagere geldbedragen wilden geven aan goede doelen in de camera-conditie ($M = 2.17, SD = 0.21$) dan in de controle conditie ($M = 2.21, SD = 0.20$). Helaas bereikten deze effecten niet het significantieniveau, maar valt wel te concluderen dat de invloed van een beveiligingscamera op de bereidheid te

geven aan goede doelen alleen aanwezig is bij individuen die van nature gevoelig zijn voor de mening van anderen.

Figuur 2: De mate van bereidheid om geld te geven aan goede doelen.

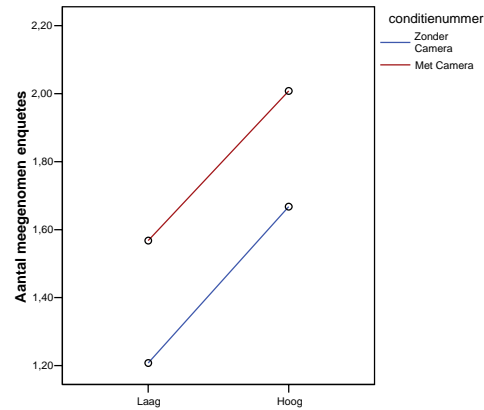
Het verlenen van gevraagde medewerking
H1c: Mensen zullen meer enquêtes meenemen in een ruimte met een beveiligingscamera dan in een ruimte zonder beveiligingscamera.

Een marginaal significant hoofdeffect werd gevonden op het meenemen van extra enquêtes en de aanwezigheid van de beveiligingscamera ($F(1,86) = 4.29, p = .04$). In de ruimte met de beveiligingscamera werden meer enquêtes meegenomen ($M = 1.79, SD = 0.12$) dan in de ruimte zonder ($M = 1.44, SD = 0.12$).

H2c: De aanwezigheid van een beveiligingscamera zal sterkere effecten hebben op het meenemen van extra enquêtes bij mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring dan bij mensen met weinig behoefte aan sociale goedkeuring.

De hypothese is op deze gedragsuiting niet ondersteund. De resultaten in figuur 3 laten zien dat zowel lage als hoge scoorders op de Marlowe-Crowne schaal meer enquêtes mee gingen nemen in de camera-conditie. Er is hier geen sprake van een interactie tussen de behoefte aan goedkeuring van anderen en de aanwezigheid van een beveiligingscamera. Bij deze gedragsuiting was de karaktertrek niet van invloed op het effect van de beveiligingscamera.

Het meenemen van enquêtes van de 'zieke' medestudent

Figuur 3: De hoeveelheid enquêtes die de participant meenam

Discussie

De doelstelling van het huidige onderzoek was om de effecten van een beveiligingscamera op prosociaal gedrag van mensen te onderzoeken. De resultaten laten zien dat een beveiligingscamera inderdaad effect heeft op prosociaal gedrag. Met name bij mensen die van nature een grote behoefte hebben aan goedkeuring van anderen is het effect van een beveiligingscamera aanwezig. Op één variabele vonden we echter voor zowel mensen met een kleine als mensen met een grote behoefte aan sociale goedkeuring een effect op prosociaal gedrag door de beveiligingscamera.

Mensen die zich in een ruimte met beveiligingscamera bevonden, boden significant vaker spontane hulp aan, dan mensen in een ruimte zonder beveiligingscamera. Dit effect trad echter alleen op bij mensen die van nature een sterke behoefte hebben aan de goedkeuring van anderen. Bij mensen die hier van nature minder behoefte aan hebben, werd geen effect van de beveiligingscamera gevonden op het spontaan aanbieden van hulp.

Eenzelfde richting gingen de resultaten op wanneer we kijken naar de bereidheid om geld te geven aan goede doelen. Op deze variabele vonden we echter geen significant resultaat. Wellicht komt dat

omdat we deze vraag op papier stelden. We kunnen veronderstellen, dat omdat men niet het idee had dat de camera dat antwoord kon registreren men ook niet het gevoel had dat anderen er een oordeel over konden vellen. Bij het spontaan aanbieden van hulp aan de onderzoeker werd het gedrag overduidelijk door de camera geregistreerd. Toch is het opvallend dat de resultaten wel dezelfde richting op blijken te gaan. We verklaren dit doordat het objectieve zelfbewustzijn als gevolg van de beveiligingscamera verhoogd is geweest en men zich dus meer bewust is van zijn normen en ernaar streeft het 'juiste' te doen. Daardoor vonden we dat mensen in een ruimte met een beveiligingscamera een hogere bereidheid aangaven om te geven aan goede doelen dan in een ruimte zonder beveiligingscamera. Het effect gold wederom alleen voor mensen met een grote behoefte aan goedkeuring van anderen.

Wanneer we participanten vroegen om enquêtes mee te nemen van een zieke medestudent, om ze in te laten vullen door mensen uit hun omgeving, dan bleken zowel mensen die een grote behoefte hebben aan goedkeuring van anderen alsook mensen die dat niet hebben, marginaal significant meer enquêtes mee te nemen in de ruimte met beveiligingscamera. Dit resultaat is in overeenstemming met het onderzoek van Riordan, James en Dunaway (2001) die eerder al aantoonde dat men bereidwilliger was om enquêtes mee te nemen van andere onbekende studenten, wanneer dit gevraagd werd in het bijzijn van publiek. Dit onderzoek biedt daarop een aanvulling, omdat het aantoont dat dit publiek niet persé fysiek aanwezig hoeft te zijn, maar dus ook geïmpliceerd kan worden middels een beveiligingscamera. Daarmee dient dit onderzoek tevens als bewijs voor de veronderstellingen van het effect van een geïmpliceerde sociale aanwezigheid (Edelmann, 1987; Latané, 1981; Miller, 1996).

Een mogelijke verklaring voor het feit dat we op deze variabele slechts een marginaal significant effect hebben gevonden is dat uit onderzoek blijkt dat de behoefte om zichzelf in een positief daglicht te plaatsen afneemt na een eerdere positieve gebeurtenis (Cialdini, Darby & Vincent, 1973; Leary & Kowalski, 1990). Omdat deze variabele als 3e getest werd, zou het kunnen zijn dat men zijn behoefte om een positieve indruk van zichzelf neer te zetten reeds vervuld heeft door te voldoen aan één van de eerdere mogelijkheden om prosociaal gedrag te vertonen. Een vervolgonderzoek zou dit kunnen achterhalen door de procedure in het huidige experiment met betrekking tot het meenemen van enquêtes te repliceren in een andere volgorde.

Tevens illustreert de volgende beperking de urgentie voor het repliceren van deze procedure. Het bleek namelijk dat de periode waarin we het experiment afnamen van invloed geweest is. Omdat het experiment vlak voor de schoolvakantie plaats had, waren er maar weinig participanten bereid extra enquêtes mee te nemen van de 'zieke medestudent'. Het probleem was, dat de onderzoekers hadden ingestudeerd in het script, dat de ingevulde enquêtes weer bij ons zouden moeten worden ingeleverd. Echter veel studenten zouden voorlopig niet meer op de universiteit komen, waardoor het gros van de participanten ervoor koos helemaal geen enquêtes mee te nemen. Wellicht dat dit gegeven ook een verklaring biedt voor het feit dat we op deze variabele geen interactie-effect vonden tussen de aanwezigheid van de beveiligingscamera en de mate van behoefte aan sociale goedkeuring. Omdat het aantal participanten wat wel enquêtes meenam zo klein was, bleef er een relatief kleine steekproef over. Ook dit gegeven illustreert de noodzaak voor een vervolgonderzoek dat de invloed op deze variabele repliceert.

De resultaten in dit onderzoek ondersteunen de bevindingen van White en Gerstein (1987) en van Iedema en Poppe

(2001) dat egoïsme inderdaad de drijfveer is van mensen in hun keuze om anderen wel of niet te helpen. Uit dit onderzoek is nogmaals gebleken dat men vaker helpt wanneer daar positieve consequenties aan vast zitten. Daarmee biedt dit onderzoek een bijdrage aan de wetenschappelijke discussie omtrent het bestaan van werkelijk altruïsme.

Praktische implicaties

Wij zijn van mening dat dit onderzoek belangrijke praktische implicaties heeft. Hoewel de door ons gebruikte procedure zich op zichzelf niet direct leent voor de 'echte wereld', zijn we er wel van overtuigd dat managers die zich bezig houden met het controleren van omgevingsfactoren hieruit kunnen putten.

We kunnen ons voorstellen dat organisaties die vaak te kampen hebben met asociale mensen, zoals bijvoorbeeld een overheidsinstelling die uitkeringen regelt of een belastingdienst, baat zouden kunnen hebben bij het door ons gevonden effect van een beveiligingscamera. Op een relatief goedkope manier kunnen deze instellingen er middels een beveiligingscamera voor zorgen dat mensen zich prosociaal gedragen. Door middel van een beveiligingscamera creëert de organisatie een geïmpliceerde aanwezigheid en wordt gecommuniceerd dat men onder toezicht staat. Deze vorm van non-verbale communicatie blijkt vervolgens prosociaal gedrag uit te lokken.

Wellicht dat dit onderzoek ook heel bruikbaar kan zijn voor managers die zich bezig houden met de omgevingen van stations. Omdat men op stations vaak toch al gebruik maakt van beveiligingscamera's, kan men door de resultaten in dit onderzoek besluiten de camera's nog meer in het oog te laten springen. 's Avonds laat en in het weekend zijn stations vaak verlaten en kan een beveiligingscamera, naast veiligheidsbelangen, ook prosociaal gedrag bewerkstelligen tussen 'onschuldige burgers' onderling, wat weer een veiliger gevoel zal geven. Echter ook tijdens het

spitsuur zou het gevolg van de aanwezigheid van een zichtbare beveiligingscamera interessant kunnen zijn. Een meer prosociale houding van mensen zou de irritatie van de drukte kunnen doen afnemen en kunnen zorgdragen voor een prettiger spitsuur. Wellicht dat dat weer effecten kan hebben op de tevredenheid met de dienstverlening, maar deze conclusies zijn nu nog wat voorbarig.

We adviseren dienstverleners, wanneer zij er baat bij hebben dat klanten zich prosociaal gedragen ten opzichte van andere klanten of het personeel, om de beveiligingscamera in het zicht te hangen. Wanneer mensen bijvoorbeeld moeten wachten in een rij zou dit een rol kunnen spelen. Echter, we kunnen ons ook voorstellen dat de dienstverlener er meer baat bij heeft dat de klant een zo eerlijk mogelijk antwoord geeft en dat dat niet vertroebeld wordt door neigingen om een bepaalde positieve indruk neer te zetten. Dit kan bijvoorbeeld wel een rol spelen bij een overheidsinstelling die uitkeringen regelt, omdat het daar bijvoorbeeld niet wenselijk is dat men aangeeft meer te solliciteren dan men in werkelijkheid doet. In zulke gevallen verdient het de aanbeveling om de beveiligingscamera niet expliciet aanwezig te laten zijn.

Het zou verder ook interessant zijn om te onderzoeken of de invloed van de beveiligingscamera verschilt in situaties waarin deze te verwachten valt en situaties waarin men deze niet zou verwachten. Op het station kijken we er tegenwoordig niet raar meer van op als er duidelijk zichtbare beveiligingscamera's aanwezig zijn, maar dit zou anders kunnen zijn in een restaurant of bij een overheidsinstelling. Aan de ene kant valt te verwachten dat onverwachte objecten in een omgeving meer bewust worden waargenomen, waardoor het effect van de beveiligingscamera op prosociaal gedrag wellicht sterker is. Aan de andere kant heeft onderzoek aangetoond, dat wanneer iets extreem 'salient' (opvallend) gemaakt wordt, men meer pogingen

onderneemt om corrigerend gedrag te vertonen (Wegner & Petty, 1997). Als dat het geval is, dan is het onwaarschijnlijker dat de beveiligingscamera een positief effect heeft op pro sociaal gedrag in omgevingen waar men deze niet verwacht.

Het huidig artikel presenteert een experimenteel onderzoek met betrekking tot de geïmpliceerde aanwezigheid van anderen, middels een beveiligingscamera, in een laboratorium. Een limitatie hiervan is, dat hoewel we aan de hand van de resultaten vele praktische aanbevelingen kunnen doen, dit effect niet getest is in een specifiek praktische context. Verder onderzoek zou de hierboven voorgestelde praktische toepassingen in veldexperimenten kunnen testen. Wellicht dat er ook verschillen bestaan tussen profit en non-profit omgevingen. Een limitatie van dit onderzoek is dan ook, dat terwijl laboratorium-settings de interne validiteit verhogen, ze dat ten koste moet doen van de externe validiteit. In een veldexperiment zal het lastiger zijn de invloed van andere factoren dan de beveiligingscamera uit te sluiten. In het huidig experiment konden alle factoren in het laboratorium goed gecontroleerd worden en is het met grotere zekerheid vast te stellen dat de gevonden effecten ook daadwerkelijk veroorzaakt zijn door de aanwezigheid van de beveiligingscamera. Echter het is momenteel nog te vroeg om te concluderen dat de aanwezigheid van een beveiligingscamera ook in echte omgevingen, met daarbij andere aandachtstrekkers, dezelfde effecten zal hebben op het gedrag. Zajonc (1965) geeft aan dat er in sommige omgevingen zoveel prikkels zijn, dat mensen te geprikkeld raken, oftewel een te hoge mate van 'arousal' ervaren, om zich nog te kunnen bezig houden met het controleren van hun indruk op anderen. Wellicht varieert deze invloed ook in verschillende praktijksituaties. Deze limitaties onderschrijven de noodzaak voor toekomstig onderzoek in de praktijk.

Toekomstig onderzoek

Hoewel we in dit artikel aannemelijk hebben kunnen maken wat de verklaring is voor het optreden van het effect van de beveiligingscamera, willen we niet uitsluiten dat er andere mogelijke verklaringen zijn. In dit artikel hebben we uiteen gezet hoe de geïmpliceerde aanwezigheid van anderen het objectieve zelfbewustzijn kan verhogen waardoor men zich meer gaat gedragen volgens de norm. Het zou echter ook kunnen zijn dat het aanschouwen van een beveiligingscamera bepaalde emoties aanboort waardoor men zich pro sociaal opstelt. Eerder onderzoek toonde al aan dat de stemming van mensen direct effect heeft op hulpvaardig gedrag (Manucia et al., 1984). Wanneer kan worden aangetoond dat het aanschouwen van een beveiligingscamera bepaalde gevoelens aanboort, dan zou men dat ook als mogelijke verklaring kunnen veronderstellen.

Een andere verklaring zou gezocht kunnen worden in de literatuur met betrekking tot de 'perception-behavior' link. Hoewel al veel studies bewijs leverden voor een automatische link tussen de perceptie van een omgeving en het gedrag, is nooit eerder de invloed van één specifiek object in een omgeving onderzocht. Een uitzondering hierop is het onderzoek van Kay, Wheeler, Bargh en Ross (2004). In een experiment vroegen zij mensen een spel te spelen en bleek men zich daarin competitiever te gedragen, wanneer men gebruik maakte van een chique pen en een attachékoffertje dan wanneer men een potlood en een kartonnen doos mocht gebruiken. Kay et al. (2004) geven aan dat de constructen 'chique pen' en 'attachékoffer' in de hersens gelinkt zijn aan zakelijk en zakelijk weer aan competitiviteit. Een andere verklaring voor ons resultaat zou volgens deze 'perception-behavior' link zijn, dat het aanschouwen van een beveiligingscamera ook bepaalde representaties in de hersens heeft, waarmee pro sociaal gedrag verwant is. Een en ander

zal natuurlijk uit toekomstig onderzoek moeten blijken. In dat geval zou dit onderzoek ook een bijdrage kunnen leveren aan de wetenschappelijke kennis omtrent de 'perception-behavior' link.

Argo et al. (2005) concludeerden dat de effecten van een sociale aanwezigheid gemodereerd worden door de afstand tussen het individu en de fysieke aanwezigheid. Vervolgonderzoek zou kunnen onderzoeken of deze modererende effecten ook gelden voor de geïmpliceerde aanwezigheid middels een beveiligingscamera. Men kan veronderstellen dat wanneer de beveiligingscamera verder weg hangt deze minder invloed zal hebben op het prosociale gedrag simpelweg omdat de camera dan minder wordt waargenomen. Andere meer nabijgelegen omgevingsfactoren zullen dan wellicht meer de aandacht opeisen waardoor het effect van de camera afneemt. Echter men kan ook veronderstellen dat de modererende effecten zoals deze optreden bij de fysieke aanwezigheid van anderen, niet gelden voor een beveiligingscamera. De beveiligingscamera is immers een statisch object wat alle gedragingen kan vastleggen en waar de geïnteresseerde kijker eventueel kan inzoomen. Bij een fysieke aanwezigheid van anderen is dat niet het geval en zal een persoon op verdere afstand meer moeite moeten doen om het gedrag van het individu te observeren.

In dit onderzoek is gekeken naar de invloed van een beveiligingscamera op drie prosociale gedragsuitingen. Toekomstig onderzoek zou kunnen kijken of de geïmpliceerde aanwezigheid middels een beveiligingscamera ook effect heeft op andere gedragsuitingen die dienen om zichzelf in een positiever daglicht te plaatsen, de zogenaamde '*impression management*' gedragingen. Het zou in consumentenonderzoek bijvoorbeeld interessant zijn te onderzoeken of de expliciete aanwezigheid van een beveiligingscamera ervoor kan zorgen dat

mensen kiezen voor duurdere/merk producten. Winkeliers zouden zo hun strategie kunnen bepalen met betrekking tot de inrichting van de winkel en kunnen aan de hand van de conclusies van een dergelijk onderzoek bepalen of ze hun beveiligingscamera's in duidelijk zicht plaatsen en wellicht op strategischer plekken.

Een ander discussiepunt wat voor toekomstig onderzoek interessant is, is de vraag of de bezorgdheid over het maken van een gewenste indruk, prosociaal gedrag anders beïnvloedt in andere culturen. Onderzoek toont aan dat landen onderscheiden kunnen worden op een continuüm variërend van zeer individualistisch tot zeer collectivistisch (Triandis, McCusker & Hui, 1990). Het land waarin het huidige onderzoek is uitgevoerd, Nederland, ligt aan de extreem individualistische kant. Collectivistische landen zoals bijvoorbeeld Azië, Latijns-Amerika en Afrika benadrukken waarden als familie, integriteit, harmonie en opoffering voor het groepsbelang meer dan individualistische landen. Daar wordt prestatie, plezier en autonomieit bijvoorbeeld weer meer benadrukt (Triandis et al. 1990). Deze verschillen suggereren dat in collectivistische landen, men meer geneigd zal zijn om prosociaal gedrag te vertonen. De verschillen in prosociaal gedrag in situaties met en zonder camera, zouden daarom wellicht anders kunnen zijn in collectivistische landen. We kunnen ons voorstellen dat het in die landen niet uitmaakt of men geobserveerd wordt, omdat men van de norm tot prosociaal gedrag diep is doordrongen en dit gedrag ten allen tijde zal tentoon spreiden. Aan de andere kant kan men zich ook voorstellen dat wanneer men bekeken wordt, men zich juist wil gedragen naar de algemeen geaccepteerde norm. Het effect van de beveiligingscamera op prosociaal gedrag zou in dat geval zelfs sterker kunnen zijn in deze landen.

Persoonlijkheidsverschillen

Toekomstig onderzoek zou ook de rol van individuele verschillen in meer detail moeten onderzoeken. Hoewel in dit onderzoek bewijs is gevonden dat prosociale gedragingen variëren tussen de karaktertrek om veel, danwel weinig behoefte te hebben aan goedkeuring van anderen bleek de gerapporteerde Cronbachs alfa van de door ons gebruikte verkorte schaal laag. Hoewel voor de vertalingen van de verkorte Marlowe-Crowne schaal vaker lage alfa's gerapporteerd zijn (Bakker, Killmer, Siegrist & Schaufeli, 2000; Ray, 1984) zou een schaal met een sterkere betrouwbaarheid een beter bewijs vormen. We raden toekomstige onderzoekers dan ook aan de Marlowe-Crowne schaal in de originele taal, het Engels, te gebruiken. Ook zou toekomstig onderzoek andere persoonsvariabelen kunnen onderzoeken, zoals de karaktereigenschap van mensen om van nature al een verhoogd objectief zelfbewustzijn te hebben, in het Engels 'public self-consciousness' genaamd (Vleeming & Engelse, 1981).

Ook zou het interessant zijn te onderzoeken in welke mate de neiging van mensen om veel macht of een hoge status toe te kennen aan bewakers, van invloed is op het effect van beveiligingscamera's. De neiging tot sociaal gedrag hangt wellicht ook af van de eigenschappen die men aan de geïmpliceerde sociale aanwezigheid toekent. Leary en Kowalski (1990) concluderen dat wanneer al het andere gelijk blijft, mensen meer gemotiveerd zijn om hun indrukken te controleren voor mensen met macht, een hoge status, aantrekkelijke of aardige mensen dan voor mensen die dat minder zijn. Sengupta et al. (2002) toonden aan dat consumenten vaker blijken te liegen over het feit dat ze een Rolex horloge in de uitverkoop gekocht hebben wanneer ze dit mededeelden aan een ontvanger met een hoge status dan aan een ontvanger met dezelfde status. In het huidige onderzoek is aangegeven dat een bewaker de opnames

bekijkt. In hoeverre men dus veel macht of een hoge status toekent aan bewakers in het algemeen kan dan van belang zijn. Op mensen die vinden dat bewakers geen macht of hoge status hebben zou de beveiligingscamera daardoor minder effect kunnen hebben op de motivatie om een positieve indruk neer te zetten.

Ook de natuurlijke angst om te falen zou in dit verband een interessante persoonskenmerk zijn. Wanneer mensen bang zijn niet de gewenste indruk te maken, dan kan men ertoe geneigd zijn een zogenaamde 'protective self-presentation' strategie te gebruiken (Karakashian, Walter, Christopher & Lucas, 2006; Leary & Kowalski, 1990). Deze strategie heeft als doel om een verergering van het huidig imago te vermijden, maar zonder pogingen te ondernemen om gewenste indrukken te maken. Mensen die gemotiveerd zijn bepaalde indrukken te maken, maar die twijfelen of ze dat succesvol zullen doen, ervaren gewoonlijk sociale angst en gedragen zich op een verlegen en geremde manier. Het kan zijn dat bij zulke mensen de aanwezigheid van een beveiligingscamera averechtse effecten heeft op sociaal gedrag. Wanneer iemand hulp nodig heeft, dan zal deze persoon in anonimiteit wellicht direct reageren, maar zal hij zich nu door de aanwezigheid van de beveiligings camera geremd voelen. We adviseren toekomstige onderzoekers die dit persoonlijkheidskenmerk willen onderzoeken om de "Fear of Negative Evaluation" schaal van Leary (1983) te gebruiken.

Voor zover wij weten, biedt het huidige onderzoek een eerste demonstratie dat blootstelling aan een beveiligingscamera individuen kan beïnvloeden in hun prosociale gedragskeuze. Noodzakelijk voor vervolgonderzoek is de mate waarin vergelijkbare effecten zullen optreden in praktijksituaties. Toekomstig onderzoek, dat de invloed van de beveiligingscamera in verschillende contexten onderzoekt en dat de rol van individuele verschillen in

meer detail meeneemt, kan het bereik en het terrein van het huidig bevonden fenomeen verder demonstreren.

Literatuurlijst

- Aarts, H., & Dijksterhuis, A. (2003). The silence of the library: Environment, Situational Norm and Social Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 18-28.
- Argo, J.J., Dahl, D.W., & Manchanda, R.V. (2005). The influence of a Mere Social Presence in a Retail Context. *Journal of consumer research* 32, 207-212.
- Ariely, D., & Levav, J. (2000). Sequential Choice in Group Settings: Taking the Road Less Traveled and Less Enjoyed. *Journal of Consumer Research*, 27, 279-290.
- Baker, J., & Cameron, M. (1996). The Effects of the Service Environment on Affect and Consumer Perception of Waiting Time: An Integrative Review and Research Propositions. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 24(4), 338-349.
- Bakker, A. B., Killmer, C. H., Siegrist, J., & Schaufeli, W.B. (2000). Effort-reward imbalance and burnout among nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 31, 884-891.
- Bendapudi, N, Singh, S.N., & Bendapudi, V. (1996). Enhancing Helping Behavior: An Integrative Framework for Promotion Planning. *Journal of Marketing* 60, 33-49.
- Cialdini, R.B., Darby, B.L., & Vincent, J.E. (1973). Transgression and altruism: A case for hedonism. *Journal of experimental social psychology* 9, 502-516.
- Crowne, D.P., & Marlowe, D. (1964). *The approval motive: Studies in evaluative dependence*. New York: Wiley.
- Dahl, D.W., Manchanda, R.V., & Argo, J.J. (2001). Embarrassment in Consumer Purchase: The Roles of Social Presence and Purchase Familiarity. *Journal of Consumer Research*, 28, 473-481.
- Duval, S., & Wicklund, R. A. (1972). *A Theory of Objective Self-Awareness*. New York: Academic Press.
- Edelmann, R.J. (1987). *The Psychology of Embarrassment*, Chichester, UK: Wiley.
- Frey, D. (1978). Reactions to Success and Failure in Public and in Private Conditions. *Journal of Experimental Social Psychology*, 14, 172-179.
- Ickes, W.J., Wicklund, R., & Ferris, C.B. (1973). Objective Self Awareness and Self Esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 9, 202-219.
- Iedema, J., & Poppe, M. (2001). The Effect of Self-presentation on Social Value Orientation. *The Journal of Social Psychology*, 134, 771-782.
- Kallgren, C.A., Reno, R.R., & Cialdini, R.B. (2000). A Focus Theory of Normative Conduct: When Norms Do and Do Not Affect Behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 8, 1002-1012.
- Karakashian, L.M., Walter, M.I., Christopher, A.N., & Lucas, T. (2006). Fear of Negative Evaluation Affects Helping Behavior: The Bystander Effect Revisited. *North American Journal of Psychology* 8, 13-32.
- Kay, A.C., Wheeler, S.C., Bargh, J.A., & Ross, L. (2004). Material Priming: The influence of mundane physical objects on situational construal and competitive behavioral choice. *Organizational behavior and human decision process*, 95, 83-96.
- Latané, B. (1981). The Psychology of Social Impact. *American Psychologist* 36, 343-356.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the Fear of Negative Evaluation Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 371-376.
- Leary, M.R., & Kowalski, R.M. (1990). Impression Management: A literature review and two-component model. *Psychological bulletin* 107, 34-47.

- Lindskold, S., & Propst, L.R. (1981). Deindividuation, self-awareness and impression management. In Leary, M.R., & Kowalski, R.M. (1990). *Impression Management: A literature review and two-component model. Psychological Bulletin, 107*, p.36.
- Manucia, G., Baumann, D.J., & Cialdini, R. B., (1984). Mood influences on helping: Direct effects or side effects? *Journal of Personality and Social Psychology, 46*, 357-364.
- Miller, R. S. (1996). *Embarrassment: Poise and Peril in Everyday Life*, New York: Guilford.
- Piaget, J. (1966). *Judgment and reasoning in the child*. Totowa, New Jersey: Littlefield, Adams and Co.
- Ratner, R.K., & Kahn, B.E. (2002). The Impact of Private versus Public consumption on Variety seeking. *Journal of Consumer Research 29*, 246-257.
- Ray, J.J. (1984). The Reliability of Short Social Desirability Scales. *The Journal of Social Psychology, 123*, 133-134.
- Reynolds, W. M. (1982). Development of reliable and valid short forms of the Marlowe–Crowne social desirability scale. *Journal of Clinical Psychology, 38*, 119–125.
- Riordan, C.A., James, M.K., & Dunaway, F.A. (2001). Interpersonal Determinants of Helping the Transgression-compliance relationship. *The Journal of Social Psychology, 125* (3), 365-372.
- Sengupta, J., Dahl, W. D., & Gorn, G. J. (2002). Misrepresentations in the Consumer Context. *Journal of Consumer Psychology 12*, 69-79.
- Strahan, R., & Gerbasi, K. C. (1972). Short, homogenous versions of the Marlowe-Crowne social desirability scale. *Journal of Clinical Psychology, 28*, 191–193.
- Triandis, H. C., McCusker, C., & Hui, C. (1990). Multimethod Probes of Individualism and Collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*, 1006-1020.
- Turley, L.W., & Millian, R. E. (2000). Atmospheric Effects on Shopping Behaviour: A Review of the Experimental Evidence. *Journal of Business Research, 49*, 193-211.
- Vleeming, R.G., & Engelse, J.A. (1981). Assesment of Private and Public Self-Consciousness: A Dutch Replication. *Journal of Personality Assessment, 45*, 385-389.
- Wegener, D., & Petty, R.E. (1997). The flexible correction model: The role of naïve theories of bias in bias correction. *Advances in Experimental Social Psychology, 29*, 141-207.
- White, M.J., & Gerstein, L.H. (1987). Helping: the influence of anticipated social sanctions and self-monitoring. *Journal of personality, 55*, 41-54.
- Wicklund, R.A., & Duval, S. (1971). Opinion change and performance facilitation as a result of objective self-awareness. *Journal of Experimental Social Psychology, 7*, 319-342.
- Williamson, G.M., & Clark, M.S. (1989). Providing Help and Desired Relationship Type as Determinants of Changes in Moods and Self-Evaluations. *Journal of Personality and Social Psychology, 5*, 722-734.
- Zajonc, R.B. (1965). Social Facilitation. *Science, 149*, 269-274.
- Zimbardo, P.G. (1977). *Shyness*. Addison-Wesley, Reading, Massachusetts. In Edelman, R.J. (1987). *The Psychology of Embarrassment*, Chichester, UK: Wiley, p. 29.